

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anpassning för mindre företag av aktiebolagslagstiftningen.

Första lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 566 i första kammaren av herr *Johan Olsson* samt nr 693 i andra kammaren av herrar *Sjönell* och *Gomér*. I motionerna, vilka är lika-lydande, hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att sådana tilläggsdirektiv utfärdas att frågan om förenkling och eventuell komplettering med särskilda bestämmelser för mindre företag i aktiebolagslagen kommer att ingå i uppdraget för Utredningen om samnordisk översyn av aktiebolagslagstiftningen i enlighet med vad i motionerna anförts.

Motionerna

I motionerna uttalas först att den nuvarande aktiebolagslagen präglas av mycket komplicerade och omfattande regler, t. ex. för bildande och förvaltning av aktiebolag. De invecklade bestämmelserna och ganska stora förpliktelser av olika slag, som lagen innebär, skapar enligt motionärerna stora problem särskilt för de mindre företagen. Motionärerna anser att vid den nu pågående utredningen om en enhetlig nordisk lagstiftning på området de förenklingar och moderniseringar bör beaktas, som föreslogs i Förslag till förenklingar i vissa delar av aktiebolagslagen, SOU 1958:27. Dessutom finner motionärerna det utomordentligt angeläget att lagstiftningen anpassas till de mindre företagens förhållanden. Sedan motionärerna erinrat om den i Västtyskland förekommande företagsformen "Gesellschaft mit beschränkter Haftung" (GmbH) anföres avslutningsvis följande.

En förenkling av den svenska lagstiftningen skulle för de mindre företagen ta sikte på att eliminera de betungande förpliktelser som nu föreskrivs och så långt möjligt underlätta ombildandet av enkla firmor till aktiebolag. Om detta inte på ett ändamålsenligt sätt kan lösas inom den nuvarande lagens ram, bör någon enklare företagsform, där man liksom i aktiebolaget begränsar det personliga ansvaret till den insatta andelen, övervägas och utredas i samband med den översyn som pågår beträffande nordisk aktiebolagslagstiftning.

Frågans tidigare behandling

I lagberedningens förslag till lag om aktiebolag m. m., som ligger till grund för den gällande aktiebolagslagen av den 14 september 1944, diskuterades spörsmål *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 9 saml. 1 avd. Nr 11*

målet om en särskild bolagsform för mindre bolag. Härom anförde lagberedningen i inledningen (SOU 1941: 9 s. 5 f.) bl. a. följande.

Vad först angår frågan, huruvida alltefter företagens beskaffenhet bör i lagstiftningen införas på olika sätt reglerade former av aktiebolag, har lagberedningen övervägt, huruvida för mindre bolag borde införas någon annan bolagsform, under vilken ekonomisk verksamhet skulle kunna drivas utan personlig ansvarighet för deltagarna, än aktiebolagets. Såsom ett skäl härtill kunde möjligen åberopas, att förslaget i flera avseenden skärpta regler t. ex. rörande aktiebolagets årsredovisning skulle vara onödigt betungande för de mindre bolagen. Härvid har beredningen haft uppmärksamheten särskilt fäst på lämpligheten av en bolagsform närmast motsvarande den tyska Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH) och franska société à responsabilité limitée. Emellertid hava i såväl Tyskland som Frankrike dessa bolagsformer visat sig förenade med betydande faror för bolagens borgenärer. Och i Tyskland pågår för närvarande omarbetning av lagstiftningen om GmbH. Farorna från GmbH hava till följd av bristen på kontroll- och publicitetsföreskrifter varit särskilt framträdande, då bolaget använts såsom form för en enda företagares verksamhet, enmansbolag, vilket i stor utsträckning varit fallet. Lagberedningen har därför ansett stora betänkligheter möta mot införande av en bolagsform motsvarande GmbH. Vad aktiebolaget beträffar hava — ehuru även aktiebolaget använts såsom form för enmansbolag eller företag, som står enmansbolaget nära — de faror, som visat sig förbundna med bolagsformen GmbH, ej på samma sätt framträtt. Detta torde bero främst på de regler, som för aktiebolaget gälla om årsredovisningen, särskilt reglerna om balansräkningens upprättande, och om revision, samt på den publicitet rörande bolagets ställning och resultatet av dess verksamhet som föreligger enligt dessa regler. Att med bibehållande av de mindre bolagen inom aktiebolagslagstiftningens ram beträffande dem medgiva undantag från dessa regler möter därför samma betänkligheter som införandet av en bolagsform liknande GmbH. De små aktiebolagen kunna ej hindras att driva en ganska omfattande rörelse och de små företag, som icke vilja underkasta sig aktiebolagets regler om redovisning, revision och publicitet, böra enligt lagberedningens mening vara hänvisade till företagsformer med personlig ansvarighet. Lagberedningen vill emellertid påpeka, att för de fall då de små aktiebolagens rörelse är liten och deras ekonomiska förhållanden enkla, sakens natur medför att redovisningen för dem även med de av beredningen föreslagna reglerna i allmänhet icke kommer att erbjuda svårigheter.

Beträffande lagberedningens redogörelse för viss främmande rätt och lagberedningens närmare ståndpunktstagande i frågan torde utskottet få hänvisa till s. 29—36 i nyssnämnda utredning.

Vid sin granskning av lagberedningens förslag till aktiebolagslag uttalade lagrådet i denna fråga, att det väl måste erkännas, att åtskilliga av de i lagberedningens förslag upptagna bestämmelserna vore givna främst med tanke på de stora bolagen. Men av de skäl lagberedningen åberopat torde dock, enligt lagrådets mening, betänkligheter möta mot införande av en särskild bolagsform för småbolagen. Ej heller syntes det tillrådligt att, med bibehållande av dessa bolag inom aktiebolagslagstiftningens ram, beträffande dem stadga undan-

tag i någon mera avsevärd mån från regler, som åsyftade ökad publicitet och kontroll. I lagberedningens förslag hade nämligen lättnader medgivits för småbolagen i vissa hänseenden, och att härutinnan gå än längre kunde enligt lagrådet icke anses vara påkallat.

Departementschefen anslöt sig i *propositionen nr 5 till 1944 års riksdag* till den avvisande ståndpunkt, som lagberedningen och lagrådet intagit till frågan om särskild bolagsform för småbolagen.

Jämväl *första särskilda utskottet vid 1944 års riksdag* biträdde i *utlåtande nr 1* den uppfattning, varåt sålunda givits uttryck under förarbetena.

I *motion II: 284 till 1949 års riksdag* hemställdes — förutom annat — om översyn av aktiebolagslagen i förenklande syfte och för att antingen genom komplettering av lagen eller en särskild lagstiftning få till stånd regler, som bättre än nuvarande lag lämpar sig för sådan företagsamhet som för närvarande i allmänhet utövas genom de mindre bolagen. Motionen föranledde i denna del icke någon riksdagens åtgärd och *första lagutskottet* anförde i sitt *utlåtande nr 31 1949* bl. a. följande.

Vad angår frågan om småbolagen vill utskottet erinra om att tanken på att införa en särskild bolagsform för dessa bolag avvisades efter ingående utredning av detta spörsmål under förarbetena till lagen. Såvitt utskottet kan finna, ha nu icke för införande av särbestämmelser i denna del förebragts några nya skäl, som skulle kunna föranleda ett ändrat ståndpunktstagande.

Riksdagen anhöll i skrivelse den 22 april 1950 (nr 124) i anledning av *motionerna I: 246* och *II: 298* om översyn av gällande lagar om aktiebolag och om försäkringsrörelse. I motionerna anmärktes bl. a. att anledning förelåg att på nytt taga upp frågan om införande för mindre företag av en enklare form av bolag utan personlig ansvarighet. *Första lagutskottet* anförde härom i sitt *utlåtande nr 15 år 1950* följande.

Vid en blivande översyn av aktiebolagslagen torde möjligen anledning föreligga att upptaga det tidigare ofta debatterade spörsmålet, huruvida en särskild, enklare form borde skapas för de s. k. småbolagen — inom ramen för aktiebolagslagen eller i särskild lagstiftning. Utskottet har i detta sammanhang icke anledning att taga ställning till frågan om möjligheten eller lämpligheten av att införa en sådan särskild bolagsform. Utskottet vill emellertid framhålla, att frågan torde vinna ökad aktualitet, därest det ovan omnämnda förslaget till lag om registrerade föreningar genomföres. Den föreslagna lagen utestänger nämligen från föreningsformen vissa sammanslutningar och företag som för närvarande drivas såsom föreningar.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t i december 1952 tillkallades *särskild sakkunnig* att verkställa en förberedande undersökning av frågan om möjligheterna att förenkla aktiebolagslagen. Utredningsmannen, professorn Håkan Nial, avlämnade betänkande i december 1957, *SOU 1958: 27*, Förslag till för-

enklingar i vissa delar av aktiebolagslagen. I betänkandet angives att förslaget innebär ett försök att, med bibehållande i stort av lagens sakliga regler, reducera och förenkla dess formalitetsföreskrifter. I detta sammanhang må följande återgivnas ur den allmänna översikten över innehållet i förslaget, s. 164.

Först och främst gör förslaget kraftiga nedskärningar av formaliteterna vid aktiebolags bildande. Medan gällande lag kräver upprättande, undertecknande och bevittnande av icke mindre än fyra och i vissa fall fem stiftelsehandlingar (stiftelseurkund, förslag till bolagsordning, teckningslista, stiftelsekungörelse samt stiftarberättelse) sammanföras dessa handlingar i förslaget till två, nämligen teckningslista och stiftelsekungörelse. Även den senare av dessa två handlingar slopas för sådana numera mycket vanliga fall, då man icke i och för bolagsbildningen appellerar till allmänheten utan bolaget bildas inom en sluten krets — genom enhällig överenskommelse av alla som deltaga i bolagets bildande — och aktiekapitalet eller maximikapitalet ej överstiger 500 000 kronor. I dylika fall sker enligt förslaget bolagsbildningen också utan att såsom nu registreringsmyndighetens godkännande av stiftelsehandlingarna skall inhämtas före aktieteckningen och bolagets bildande. Denna sålunda i hög grad förenklade form av bolagsbildning kan i praktiken antagas bli den ojämförligt vanligaste. — Liknande förenkling göres i förslaget i fråga om ökning av aktiekapitalet. — Reglerna om granskning genom särskilda granskare vid bolagsbildning och kapitalökning ha såsom opraktiska helt utgått.

Även i övrigt ha formalitetsföreskrifterna i lagen översetts och förenklats. Lagens krav på upprättande av olika handlingar, berättelser och yttranden ha på flera punkter eftergivits eller reducerats. Föreskrifterna om hur registreringsanmälningar och andra handlingar skola undertecknas ha gjorts enklare och mera enhetliga. Regeln att vissa avskrifter skola vara bestyrkta på visst kvalificerat sätt (224 § andra stycket) har strukits.

Betänkandet har remissbehandlats. Härvid har flertalet remissinstanser i huvudsak tillstyrkt förslaget. I åtskilliga yttranden har den föreslagna förenklade formen av bolagsbildning rönt ett positivt mottagande. Betänkandet har icke föranlett någon lagstiftning. Däremot har enligt beslut i februari 1960 Nial tillkallats såsom *utredningsman* för att deltaga i en samnordisk översyn av aktiebolagslagstiftningen samt att följa i övriga nordiska länder pågående utredningsarbete på området. Någon samlad översyn av hela aktiebolagsrätten var härvid icke ursprungligen avsedd. I *tilläggsdirektiv* i november 1962 har emellertid arbetet utsträckts till att omfatta utarbetandet av ett förslag till en enhetlig nordisk lagstiftning om aktiebolag.

I motioner vid föregående års riksdag hemställdes om utredning av frågan om förenklad aktiebolagslagstiftning för mindre företag. Motionerna föranledde icke någon riksdagens åtgärd. *Första lagutskottet* anförde i sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 12 år 1965* följande.

Enligt utskottets mening talar starka skäl för motionernas syfte. Den nuvarande aktiebolagslagstiftningen synes nämligen i åtskilliga hänseenden göra stiftandet av bolag alltför komplicerat, och nackdelarna härav är särskilt fram-

trädande när det gäller mindre företag. Många sådana företag kommer därför icke att ombildas till aktiebolag och kan därigenom i flera avseenden bli sämre ställda. Jämväl lagens förvaltningsföreskrifter synes beträffande de mindre företagen i stor utsträckning kunna förenklas utan att därigenom behöriga intressen behöver åsidosättas. I förevarande sammanhang bör även beaktas att aktiebolaget är en i allmänhet lämplig associationsform även för denna grupp av företag. En förenkling av lagstiftningen för de mindre företagen är således enligt utskottet ur flera synpunkter önskvärd. Frågan är emellertid av komplicerad natur och torde icke kunna lösas utan närmare utredning. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen har aktiebolagsutredningen att för svenskt vidkommande utarbeta förslag till en enhetlig nordisk lagstiftning om aktiebolag. Det kan förutsättas att härvid de av motionärerna berörda problemen blir föremål för ingående överväganden. Vid sådant förhållande torde någon särskild utredning om en förenklad aktiebolagslagstiftning för de mindre företagen icke för närvarande böra förordas.

Utskottet

I förevarande motioner upptages frågan om anpassning av aktiebolagslagstiftningen till de mindre företagens förhållanden. I detta syfte hemställer motionärerna att tilläggsdirektiv måtte utfärdas för aktiebolagsutredningen, så att frågan om förenkling för mindre företag av aktiebolagslagens regler, eventuellt kompletterade med särskilda bestämmelser för sådana företag, kommer att ingå i utredningens uppdrag.

Såsom utskottet anförde vid behandlingen föregående år av motioner i ämnet synes den nuvarande lagen i åtskilliga avseenden onödigt komplicera stiftandet och förvaltningen av aktiebolag. Nackdelarna härav framträder särskilt när det gäller mindre företag. En förenkling av lagstiftningen är enligt utskottet önskvärd, och frågan härom synes därför böra utredas. Emellertid pågår som nyss nämnts redan en översyn av hela aktiebolagsrätten. Åt aktiebolagsutredningen har nämligen anförtrotts att — i samråd med motsvarande utredningar i de övriga nordiska länderna — utarbeta en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning. Enligt vad utskottet erfarit kommer därvid de av motionärerna berörda problemen att bli föremål för överväganden. Vid sådant förhållande anser utskottet att något riksdagens initiativ i anledning av motionerna ej är påkallat och får därför hemställa,

att förevarande motioner, I: 566 och II: 693, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1966

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Erik Svedberg, Ernulf, Arvidson*, Hjorth, Lundin, Schött, fru Lilly Ohlsson och herr Johan Olsson*;

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson, herrar Ekström i Björkvik*, Svensson i Vä, fru Löfqvist, herr Gustafsson i Borås, fröken Andersson i Strängnäs och herr Fridolfsson i Stockholm.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.